

Asia: VN/2166/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Kesäyliopistot kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta koskien avoimen korkeakoulun 30 opintopisteen opintosetelikokeilua.

Pidämme opintosetelikokeilua myönteisenä avauksena, joka tarjoaa ilman korkeakoulupaikkaa jääneille nuorille mahdollisuuden tutustua eri koulutusaloihin ja vahvistaa akateemisia valmiuksia ennen hakeutumista tutkinto-opiskelijaksi. Kokeilu voi edistää tietoisempia ja osuvampia koulutusvalintoja ja tukea opintojen sujuvaa käynnistymistä.

Lähiopetuksen ja ohjauksen merkitys nuorten opintopoluille

Kokeilun kohderyhmässä on nuoria, joille itsenäinen verkko-opiskelu ei ole tarkoituksenmukaisin vaihtoehto, vaan oppimista tulee tukea vahvalla ohjauksella. Siksi pidämme tärkeänä, että kokeilun rahoituksessa huomioidaan mahdollisuus järjestää myös lähiopetusta ja –ohjausta. Lähiopetus vahvistaa yhteisöllisyyttä, lisää opiskelumotivaatiota ja madaltaa osallistumisen kynnyksiä erityisesti ohjausta ja tukea kaipaaville nuorille. Vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat erikoistuneet näihin opetusmuotoihin, jotka tukevat oppimispolkujen rakentumista ja vähentävät syrjäytymistä.

Kokeilun toinen keskeinen kohderyhmä ovat nuoret, joilla on jo selkeä käsitys omasta koulutusalaastaan. Heille opintosetelin avulla suoritettavat opinnot voivat muodostaa hyväksi luettavan kokonaisuuden tutkinto-opiskelijaksi siirtymisen yhteydessä ja siten nopeuttaa opintojen etenemistä.

Kannatamme opintoseteliin liitettäviä ohjauspalveluita, jotka auttavat opiskelijoita hahmottamaan eri koulutusalojen sisältöjä ja tukevat tarkoituksenmukaisten opintojen valinnassa.

Pidämme tärkeänä, että opintoseteliä voidaan hyödyntää laajasti eri korkeakoulujen opinnoissa sekä väylä- ja polkuopinnoissa, jotka tukevat siirtymistä tutkinto-opiskelijaksi.

Yhteistyöoppilaitosten hyödyntäminen kokeilussa

Kesäyliopistojen lakisääteisiin tehtäviin kuuluu avoimen korkeakouluopintojen järjestäminen. Vuonna 2024 kesäyliopistoissa suoritettiin yhteensä 60 816 opintopistettä avoimen korkeakouluopintoja (joista 27 % oli väylä-/polkuopintoja) ja osallistumisia kertyi 26 546 (bruttoluku). Yhteistyötä tehdään 11 yliopiston sekä useiden ammattikorkeakoulujen kanssa. Kesäyliopistojen ohjauspalvelut ovat erityisesti nuorten keskuudessa laajasti käytettyjä.

Kesäyliopistojen ja korkeakoulujen välinen yhteistyö avointen korkeakouluopintojen järjestämisessä on vakiintunutta ja hyvin toimivaa. Opetus perustuu aina korkeakoulujen opetussuunnitelmiin ja korkeakoulut valvovat opetuksen toteutusta. Tämä malli on osoittautunut tehokkaaksi keinoksi lisätä koulutuksen saavutettavuutta, tarjota joustavia opintopolkuja ja tukea siirtymistä tutkinto-opiskelijaksi. Kesäyliopistot tuottavat korkeakouluille motivoituneita ja alalle suuntautuneita opiskelijoita, ja suoritettavat opinnot nopeuttavat tutkinto-opiskelun käynnistymistä ja valmistumista. Kesäyliopistojen kautta opiskelijat voivat suorittaa korkeakouluopintoja lähellä omaa asuinpaikkaansa, mikä madaltaa osallistumisen kynnyksiä ja tukee erityisesti nuoria, joilla ei ole mahdollisuutta tai valmiuksia muuttaa opiskelupaikkakunnalle.

Korkeakoulutustason nostaminen edellyttää laaja-alaista yhteistyötä. Katsomme, että kokeilun onnistumisen ja kohderyhmän tarpeisiin vastaaminen edellyttää kaikkien toimijoiden osallistumista. On välttämätöntä, että vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat täysipainoisesti mukana kokeilussa.

Opintotarjonnan saavutettavuuden varmistaminen

Saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden varmistamiseksi on tärkeää, että opiskelumahdollisuuksia on tarjolla monin eri menetelmin ja osallistuminen on mahdollista maan kaikista osista.

Tehdyn esityksen mukaan opintoseteliin oikeuttavat opinnot tulevat löytymään Opin.fi-palvelusta. Katsomme, että yhteistyöoppilaitosten opintokokonaisuudet tulisi viedä Opin.fi-alustalle mahdollisimman nopeasti kokeilun aikana liittämällä halukkaiden oppilaitosten opintotarjonta alustaan ja selvittämällä tähän tarvittava rahoitus. Opintotarjonnan liittämiseen liittyvät tekniset esteet tulee tunnistaa ja poistaa mahdollisimman nopeasti. Vapaan sivistystyön asemaan osana avoimen korkeakouluopetuksen tuottajia on opintosetelikokeilun valmistelun osalta havahduttu valitettavan myöhään, mutta tilanne on korjattavissa. Samassa yhteydessä tulee päivittää ohjeet, joiden mukaan korkeakoulut ilmoittavat yhteistyöoppilaitoksissaan tehtyjen opintopisteiden määrät.

Kokeilun alkuvaiheessa pidämme tarkoituksenmukaisena esitystä, jonka mukaan vapaan sivistystyön oppilaitokset osallistuvat kokeiluun korkeakoulujen kanssa tehtyjen sopimusten mukaisesti ja tuovat tarjontansa Opin.fi-palveluun sopimuskorkeakoulun kautta.

Pidämme tärkeänä, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut muodostavat keskenään yhtenäiset käytännöt yhteistyöoppilaitosten opintoseteliin oikeuttavien opintojen tiedottamisesta. Lisäksi katsomme, että yhteistyön laadun ja yhdenmukaisuuden varmistamiseksi tarvitaan selkeät ohjeistukset.

Yhteistyöoppilaitosten rahoitus kustannusten kattamiseksi

Kesäyliopistot tarjoavat runsaasti lähiopetusta sisältäviä opintojaksoja ja -kokonaisuuksia, jotka palvelevat erinomaisesti opintosetelikokeilun kohderyhmää. Lähiopetuksen järjestäminen aiheuttaa kuitenkin oppilaitoksille enemmän kustannuksia, joita opintosetelimaksu eikä myöskään valtiosuusjärjestelmä kata täysimääräisesti.

Vuonna 2024 kesäyliopistojen kokonaistuloista valtionrahoituksen osuus oli 26 % ja opiskelijamaksujen osuus 61 %, mikä korostaa opiskelijamaksujen merkitystä toiminnan rahoituksessa.

Esitysluonnoksessa todetaan, että "käytännössä opintojen tarjoaminen vapaan sivistystyön oppilaitoksissa edellyttää, että oppilaitokset voivat muulla rahoituksella kattaa ne kustannukset, jotka tavallisesti katetaan opiskelijamaksuilla" (s. 24). Esityksessä esitetty "muu rahoitus" jää sangen väljäksi ja perusteettomaksi. Opintojen kuluja on jo aiemmin jouduttu kattamaan opintomaksuin, jotka muodostavat opiskelun esteen osalle opiskelijoista.

Pidämme välttämättömänä, että rahoitusratkaisuja tarkennetaan siten, että myös kesäyliopistoilla on tosiasialliset edellytykset osallistua kokeiluun korkeakoulujen kumppaneina. Korostamme tarvetta käytännön rahoitusmallille, joka turvaa koulutuksen laadun, jatkuvuuden ja taloudellisen kestävyuden sekä varmistaa, ettei oppilaitoksia ajeta järjestämään opintoja tappiollisesti.

Vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoitusta on viime vuosina jo merkittävästi leikattu, ja ilman selkeitä ja riittäviä rahoitusratkaisuja tämä uudistus voi johtaa siihen, ettei kaikilla oppilaitoksilla ole jatkossa taloudellisia edellytyksiä toimia.

Selkeä ja ennakoitava rahoitusmalli on edellytys kokeilun tavoitteiden saavuttamiselle sekä laadukkaiden, saavutettavien ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisten opintojen tarjoamiselle.

Esitystä tulee muuttaa

Suomen Kesäyliopistot esittää, että:

- yhteistyöoppilaitosten opintokokonaisuudet viedään Opin.fi-alustalle mahdollisimman nopeasti kokeilun aikana liittämällä halukkaiden oppilaitosten opintotarjonta alustaan ja selvitetään tähän tarvittava rahoitus.
- rahoitusratkaisuja tarkennetaan siten, että myös kesäyliopistoilla on tosiasialliset edellytykset osallistua kokeiluun korkeakoulujen kumppaneina.

Österman Tuija
Suomen kesäyliopistot ry